

REGERINGEN

Regeringsbeslut

I:5

2012-06-14

S2011/8469/FS (delvis)

Socialdepartementet

Karolinska institutet
NASP
171 77 Stockholm

Uppdrag att genomföra en pilotstudie i syfte att pröva ungdomsversionen av ett australiskt självmordsförebyggande utbildningsprogram

Regeringens beslut

Regeringen beslutar att ge Karolinska institutet, Nationellt centrum för suicidforskning och prevention av psykisk ohälsa (NASP), i uppdrag att genomföra en pilotstudie på ungdomsversionen av det australiska självmordsförebyggande programmet The Mental Health First Aid Training and Research Program (MHFA).

Målsättningen är att pröva denna version av programmet under svenska förhållanden genom en utbildningsinsats som omfattar 2 000 personer fördelade på två län. Därutöver ska Karolinska institutet (NASP) redogöra för pilotstudiens praktiska genomförande, den strukturella modellen och lämpliga aktörers respektive roll och ansvar samt kostnader för utbildningsmaterial, overheadkostnader, personalkostnader m.m.

Karolinska institutet (NASP) ska i alla delar av uppdraget samråda med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Socialstyrelsen, Barnombudsmannen, Statens skolverk, Ungdomsstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting. Därutöver ska Karolinska institutet (NASP) i relevanta delar av uppdraget samråda med såväl studieförbund som ideella organisationer med verksamhet inriktad på målgruppen barn och unga. Karolinska institutet (NASP) ska också samråda med attitydprojektet Hjärnkoll, som på regeringens uppdrag genomförs av Myndigheten för handikappolitisk samordning.

I samrådet med Socialstyrelsen ska särskilt beaktas iakttagelser och erfarenheter från utvärderingsarbetet kring den pilotstudie som för närvarande pågår med syftet att pröva grundversionen av MHFA i Sverige.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 15 december 2014. En delredovisning av hur arbetet fortlöper ska lämnas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 15 oktober 2013. Redovisningarna ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Karolinska institutet får för uppdragets genomförande använda 1 500 000 kronor under 2012. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 9, Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 1:8 Bidrag till psykiatri, anslagsposten 3 Till Kammarkollegiets disposition. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet. Rekvisitionen ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har. Medel som inte har utnyttjats ska redovisas och återbetalas till Kammarkollegiet senast den 15 februari 2013.

Närmare om uppdraget

Själv mord är vanligare bland äldre än bland yngre. Över tid har självmorden totalt sett stadigt minskat i antal, men i motsats till andra åldersgrupper har denna minskning inte kunnat iakttas bland ungdomar. Den senaste statistiken visar att i medeltal 65 barn och ungdomar i åldern 10 till 19 år har tagit sina liv de senaste tre åren, de flesta av dem i åldersgruppen 15–19 år. Själv mord är vanligare bland pojkar än bland flickor. Samtidigt ökar självmordsförsöken, främst bland unga flickor. Under de senaste tre åren har varje år i genomsnitt 1 700 personer i åldern 10 till 19 år gjort självmordsförsök.

Ett flertal undersökningar har visat att det har skett en ökning av vissa typer av psykisk ohälsa hos ungdomar, till exempel nedstämdhet och oro, från mitten av 1980-talet till mitten av 2000-talet. Ökningen har varit särskilt tydlig bland flickor och unga kvinnor. Sedan 1990 har också antalet personer som vårdats i psykiatrisk slutenvård ökat i åldersgruppen 15–24 år till skillnad från alla andra åldersgrupper, där antalet inläggningar istället har minskat.

Flera rapporter har pekat på en särskilt oroande utveckling av den psykiska hälsan hos unga hbt-personer. Statens folkhälsoinstitut har t.ex. visat att självmordstankar och självmordsförsök är betydligt vanligare bland hbt-personer än i den övriga befolkningen. Ungdomsstyrelsen, som haft regeringens uppdrag att genomföra en fördjupad analys av hälsosituationen för unga hbt-personer, visar i sin rapport att många utsätts för osynliggörande, diskriminering, mobbning, våld och våldshot, vilket påverkar deras hälsa negativt (dnr IJ2010/1170/UF). Unga hbt-personers situation ska därför särskilt beaktas i uppdragets genomförande.

Barn och unga som har, eller riskerar utveckla, psykisk ohälsa är därför en prioriterad målgrupp i regeringens satsning PRIO psykisk ohälsa

2012–2016, som beslutades den 24 maj 2012. Ett av satsningens delmål är att minska förekomsten av självskadande beteende, självmordsförsök och självmord hos barn och unga. Särskilt betonas vikten av tidiga insatser vid psykisk ohälsa bland barn och unga. En grundläggande förutsättning för detta är att tillgängligheten till bedömning, utredning och behandling är god. Men det är också angeläget att det i barns och ungas omgivning finns en allmän beredskap att så tidigt som möjligt kunna se tecken på psykisk ohälsa och bistå med det stöd och den hjälp som kan behövas.

För att öka medvetenheten och kunskapen om självmordsprocessen samt undanröja tabun och stigma som självmord och psykisk sjukdom omgärdas av tog regeringen hösten 2009 initiativ till att i Sverige pröva det australiska självmordsförebyggande programmet The Mental Health First Aid Training and Research Program (MHFA). Programmet syftar bl.a. till att öka kunskapen om, och förståelsen för, självmordsprocessen, bedöma hjälpbehov och förmedla redskap att kunna bemöta en självmordsnära person och bidra till att han eller hon söker professionell hjälp. Karolinska institutet (NASP) fick regeringens uppdrag att genomföra en pilotstudie som ska redovisas i december i år (dnr S2010/3655/FS). Studien genomförs i Västra Götalands och Västerbottens län och Socialstyrelsen ansvarar för utvärderingen av studien.

Programmet MHFA finns också i en särskild ungdomsversion. Under den pågående pilotstudiens genomförande har ett starkt intresse väckts för att pröva även denna version i Sverige. Karolinska institutet (NASP) har därför föreslagit att en liknande pilotstudie genomförs för att också pröva ungdomsversionen. Ett sådant initiativ stämmer väl överens med målsättningen i regeringens satsning PRIO psykisk ohälsa 2012–2016.

Pilotstudiens målgrupper ska vara allmänheten, ideella sektorn och personer som i sin yrkesutövning kommer i kontakt med barn och unga med psykisk ohälsa och/eller är självmordsnära som t.ex. lärare, personal i elevhälsan, socialtjänsten, polisen och kriminalvården samt även föräldrar och vårdnadshavare inklusive fosterföräldrar.

Programmet ska översättas till svenska och utformas och anpassas till en svensk kontext. I detta arbete ska ett barnrätts-, genus-, etnicitets- och funktionsnedsättningsperspektiv beaktas såväl vad avser innehållet i programmet som hur informationen till allmänheten och övriga målgrupper utformas.

Karolinska institutet (NASP) ska under uppdraget fortlöpande tillgängliggöra information om hur pilotstudien framskrider i syfte att aktörer på regional och lokal nivå ska kunna dra nytta av de erfarenheter och kunskaper som genereras i pilotlänen.

Regeringen avser att avsätta högst 4 700 000 kronor 2013 och högst 750 000 kronor 2014 för genomförandet av detta uppdrag. Medlen under 2013 och 2014 utbetalas i den mån riksdagen beviljar medel för ändamålet.

Uppdraget ges inom ramen för regeringens handlingsplan PRIO psykisk ohälsa – plan för riktade insatser inom området psykisk ohälsa 2012–2016. Regeringen kommer, under förutsättning att riksdagen beviljar medel för ändamålet, avsätta totalt ca 870 000 000 kronor per år i syfte att förebygga psykisk ohälsa och att förbättra vården och omsorgen för personer med psykisk ohälsa. Handlingsplanen ska genom att lyfta fram ett antal strategiska prioriterade områden och därtill kopplade insatser utgöra en grund för regeringens arbete på området under de kommande åren. Pilotstudien kommer att utvärderas inom ramen för handlingsplanen.

På regeringens vägnar

Göran Hägglund

Bengt Rönngren

Kopia till

Justitiedepartementet/KRIM
Justitiedepartementet/PO
Försvarsdepartementet/SSK
Finansdepartementet/BA
Finansdepartementet/KE
Utbildningsdepartementet/S
Utbildningsdepartementet/UC
Utbildningsdepartementet/UH
Arbetsmarknadsdepartementet/DISK
Arbetsmarknadsdepartementet/IU
Regeringskansliets förvaltningsavdelning/Ek
Regeringskansliets internrevision
Socialutskottet
Barnombudsmannen
Kammarkollegiet
Myndigheten för handikappolitisk samordning
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
Socialstyrelsen
Statens skolverk
Ungdomsstyrelsen
Sveriges Kommuner och Landsting